

RESUMÉ

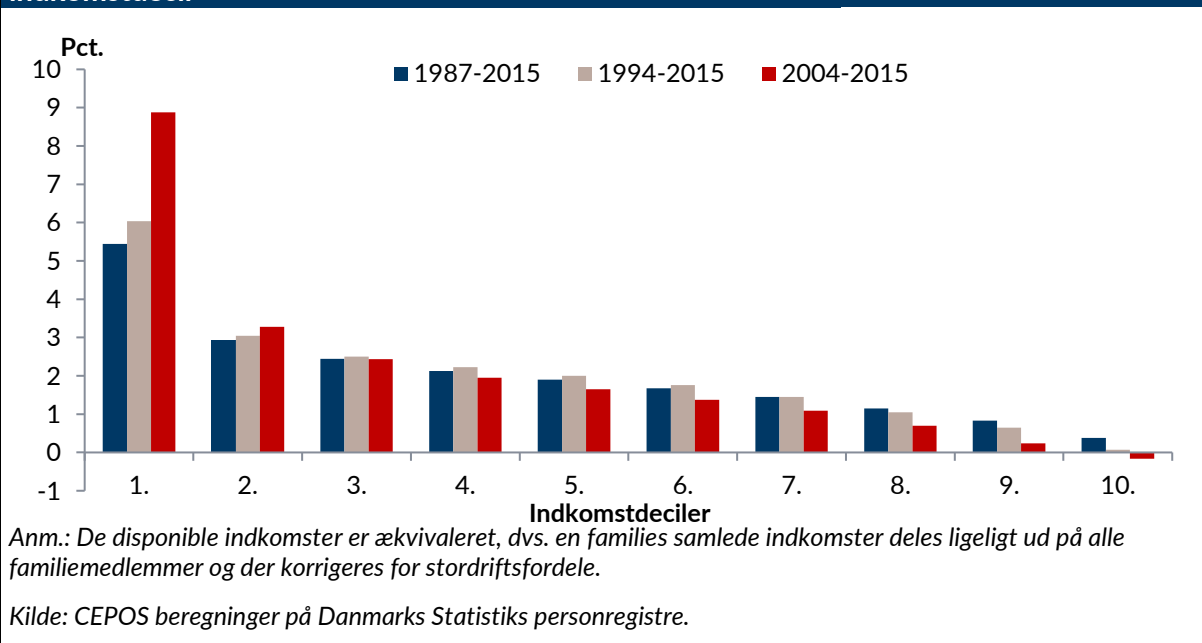
Personer med lav indkomst i 1987 fik den største indkomstfremgang af alle indkomstgrupper frem til 2015. Det samme gælder personer med lav indkomst i 1994 og i 2004. Den årlige indkomstfremgang for personer med lav indkomst er større i de senere perioder.

Dette resultat modsiger den populære påstand i den offentlige debat, at velstandsfremgangen kun eller primært kommer dem, der i forvejen er de mest velstående, til gode, mens personer med lave indkomster stort set ikke får del i fremgangen. Påstand hviler på en tradition for at analysere indkomstudviklingen over tid på ved at se på udviklingen for en given indkomstgruppe. Problemet er, at dette ikke siger noget om, hvordan indkomstudviklingen har været for ret mange konkrete personer, idet få personer bliver i en bestemt indkomstgruppe i mange år.

Tre ud af ti, som i et givet år er blandt de 20 procent lavest lønnede, er ude af gruppen allerede efter ét år. Andelen af personer, som i løbet af livet kan forvente at være blandt de 20 procent bedst lønnede i mindst ét år er formentlig over 80 procent.

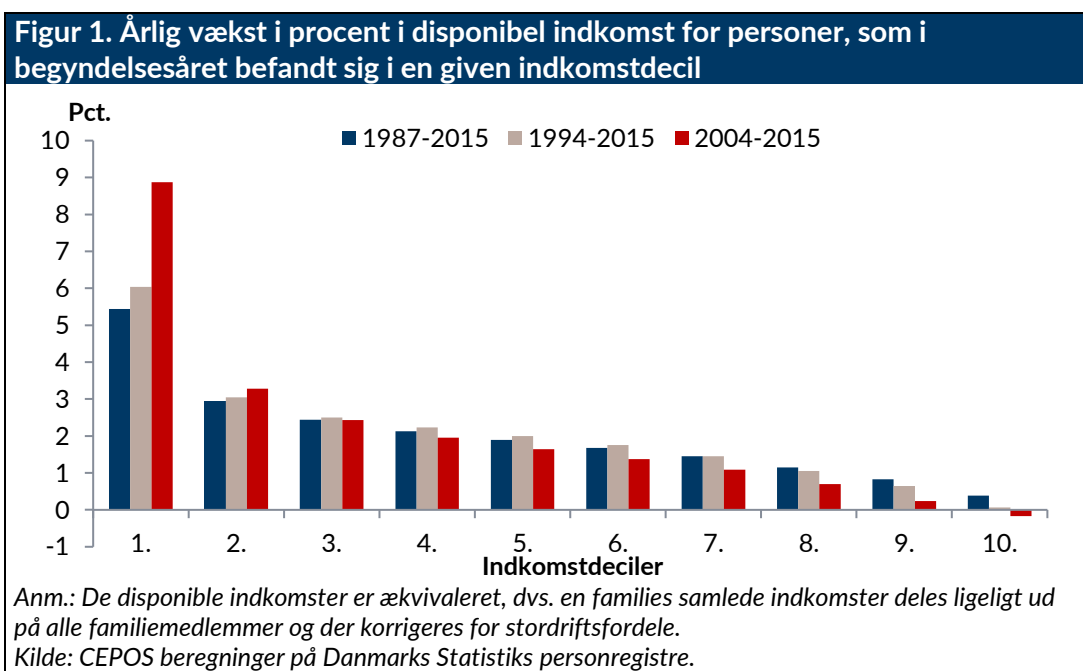
Dét, der bør interessere os, er, om konkrete personer med lav indkomst oplever indkomstfremgang. Det er i høj grad tilfældet, jf. figuren.

Årlig vækst i disponibel indkomst for personer, som i begyndelsesåret befandt sig i en given indkomstdecil

I den offentlige debat påstås det ofte, at velstandsfremgangen kun eller primært kommer dem, der i forvejen er de mest velstående, til gode, mens personer med lave indkomster slet ikke eller stort set ikke får del i velstandsfremgangen. For eksempel skriver Arbejderbevægelsens Erhvervsråd i en analyse¹ fra 2016, hvor man ser på indkomstudviklingen siden 1994: "Den reale indkomst for de ti pct. fattigste er kun steget med 10 pct. i perioden, og efter 2007 er indkomsterne faldet realt for de ti pct. fattigste".

Ser man på udviklingen i konkrete borgers disponible indkomst i forskellige tidsperioder, tegner der sig imidlertid et andet billede, jf. figur 1.

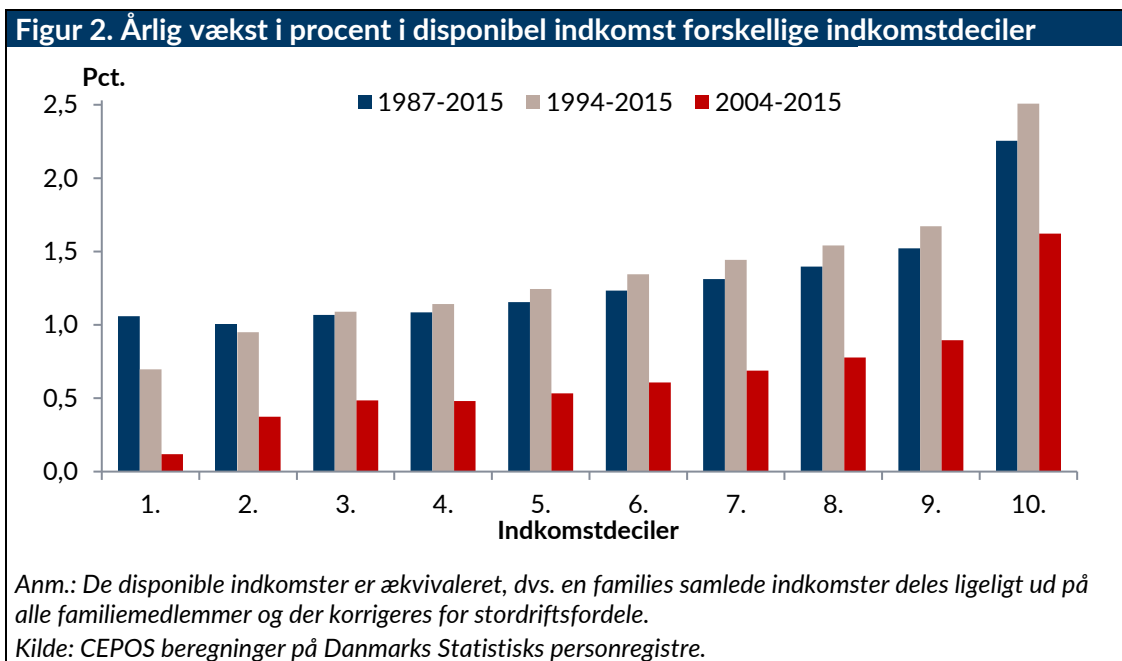
Figuren viser den årlige vækst i den disponible indkomst for perioderne 1987 - 2015, 1994 - 2015 og 2004 - 2015 for 10 forskellige befolkningsgrupper opdelt efter indkomst i de tre respektive startår.² Eksempelvis viser den blå søjle i den første kolonne den gennemsnitlige indkomstfremgang i perioden 1987 - 2015 for de personer, som i 1987 var blandt de 10 procent med lavest disponibel indkomst (og som fortsat var i live og bosiddende i Danmark i 2015).

Det fremgår, at personer med de laveste indkomster i startåret opnår den højeste vækst i deres disponible indkomst i alle tre perioder. Figuren viser også, at der ikke er tendens til, at den årlige indkomstfremgang blandt de laveste indkomster er mindre i de senere perioder, snarere tværtimod.

¹ "Danmark på fattigdomskurs", Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2016 - se den [her](#).

² Årsagerne til valg af netop disse tre startår er følgende: 1987 er det tidligste år, for hvilket der findes data: Efter 1994 begynder uligheden i Danmark at stige; 2004 er ti år efter 1994. Valg af andre startår giver samme resultater.

I spørgsmål om indkomstfordeling er der ikke tradition for at analysere indkomstudviklingen over tid for konkrete kohorter (grupper af personer), som det gøres i denne analyse. I stedet præsenteres ofte opgørelser som i figur 2 nedenfor. Her følges ikke konkrete personers indkomstudvikling. Figuren viser i stedet, hvor meget den disponible indkomst har udviklet sig for en given indkomstdecil over de tre perioder.

Fremstiller man udviklingen i indkomstfordelingen på denne måde, tegner sig det modsatte billede, nemlig at den største andel af indkomstfremgangen tilfalder de højeste indkomstdeciler. Som professor emeritus Eric Jørgen Hansen skriver i en avis-kronik³: "Eliten har oplevet stigende velstand, mens store dele af folket, især de 20 procent med de laveste indkomster, nu må erkende, at den økonomiske afstand til eliten bliver større og større".

HVILKET BILLEDE ER DET MEST RETVISENDE?

Den første opgørelse (figur 1) ser på den gennemsnitlige indkomstudvikling for de konkrete personer, som et givet startår (1987, 1994 eller 2004) befandt sig i en bestemt indkomstdecil. Personer med en lav indkomst i de tre startår, havde i gennemsnit en større indkomstfremgang end personer med høje indkomster i startårene. Mange af dem i de laveste indkomstdeciler er for eksempel unge under uddannelse eller med lille jobberfaring og dermed lav løn. I løbet af en arbejds-karriere vil de fleste af disse personer opbygge kompetencer og dermed opnå en højere løn. Dermed flytter de sig opad i indkomstdecilerne.

³"Velfærdsstaten er sin egen fjende", Berlingske 16. april 2017 – se den [her](#).

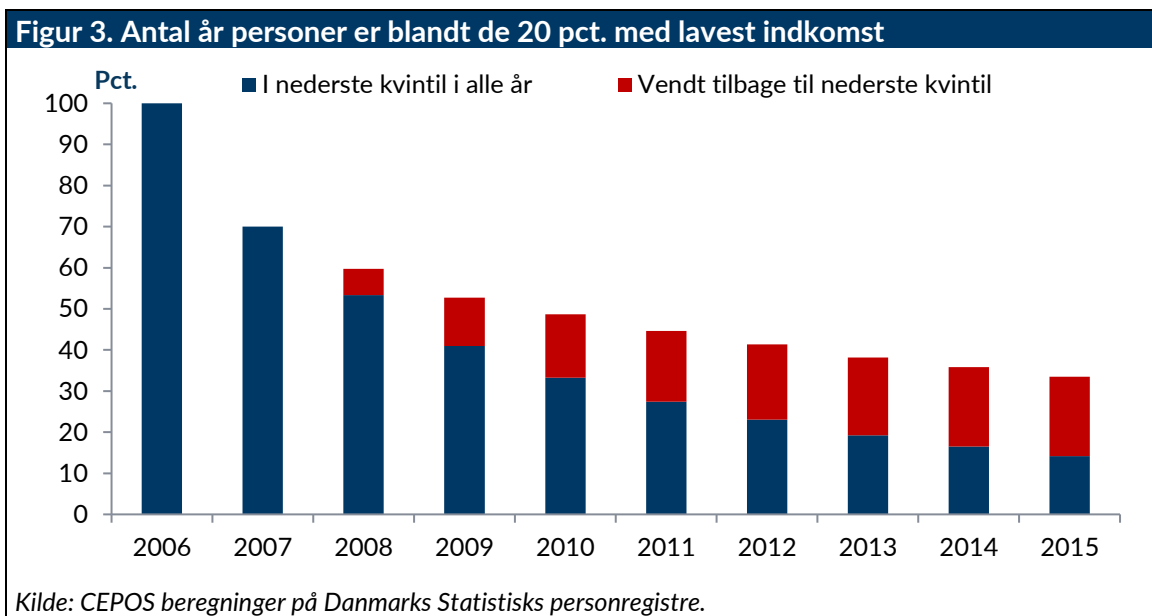
Andre har en lav løn, fordi de midlertidigt havner i ledighed eller på kontanthjælp. Heldigvis kommer de fleste ledige hurtigt i beskæftigelse, hvorved deres disponible indkomst stiger. Atter andre har på de tre starttidspunkter en høj løn. Det er typisk erfarne medarbejdere. En del af dem vil i løbet af perioden få reduceret deres disponible indkomst, for eksempel fordi de går på pension. Disse personer vil bevæge sig nedad i indkomstdecilerne.

Den anden opgørelse (figur 2) følger ikke konkrete personers indkomstudvikling, men viser som nævnt i stedet, hvor meget den disponible indkomst har udviklet sig for en given indkomstdecil over de tre perioder. Det er en sådan tilgang, der får Professor Erik Jørgen Hansen til at konkludere, at de 20 procent med de laveste indkomster får stadig større afstand til de højeste indkomster.

INDKOMSTMOBILITETEN ER HØJ

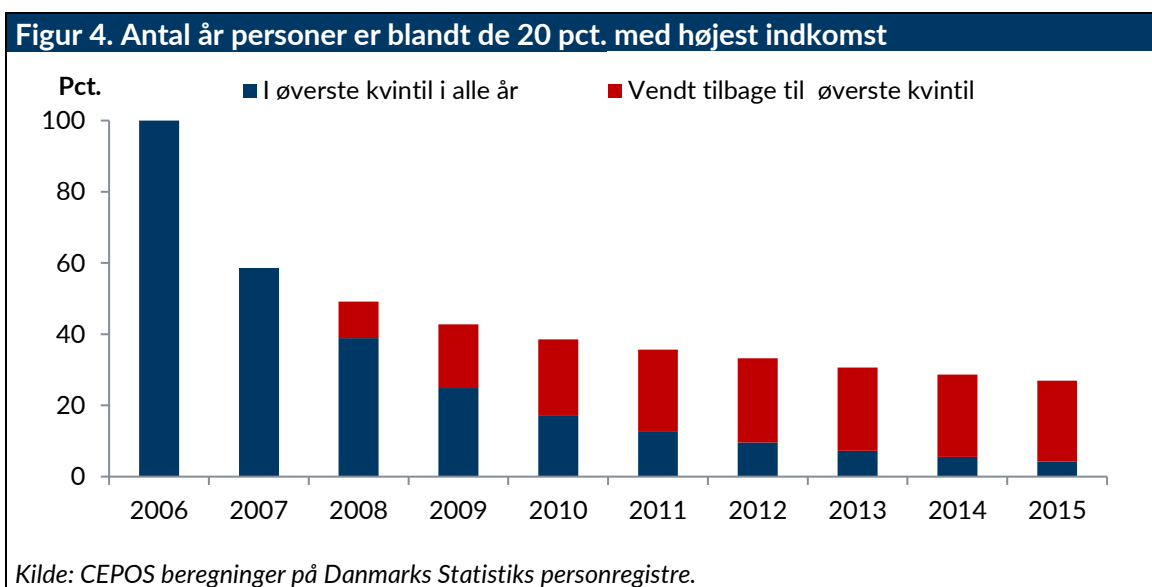
Problemet med en sådan analyse er, at den ikke siger noget om, hvordan indkomstudviklingen har været for ret mange konkrete person, idet meget få personer bliver i en bestemt indkomstgruppe i ret mange år ad gangen.

Det illustreres i figur 3 og figur 4 på næste side. Figur 3 viser, hvor længe personer, som var i den nederste femtedel i 2006, forbliver i gruppen, der udgør de 20 procent af befolkningen med lavest indkomst.

Som det fremgår, er tre ud af 10 ude af gruppen allerede efter ét år, og efter fem år er under 50 procent stadig i gruppen og kun 30 procent har været i gruppen alle fem år.

Figur 4 viser, hvor hurtigt folk forlader den højeste indkomst-kvintil, altså de 20 procent med den højeste disponible indkomst.

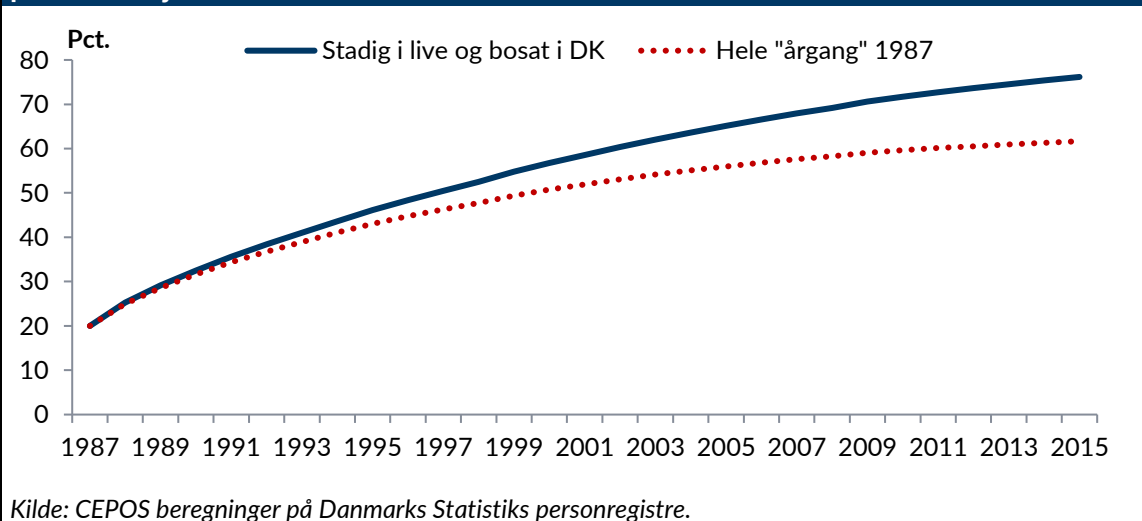
Figuren viser, at mere end 40 procent forlader gruppen allerede andet år. Efter tre år har kun omkring en fjerdedel været i gruppen alle tre år, og efter fem år har kun 13 procent været i gruppen alle årene, mens yderligere 23 procent er vendt tilbage til gruppen efter et eller flere års fravær.

Det kunne være relevant at undersøge, hvor stor en andel af befolkningen, som på et eller andet tidspunkt i livet kommer til at opleve at være blandt de 20 procent mest vellønnede. Men eftersom 1987 er det første år, for hvilket vi har konsistente data, foreligger der ikke en periode med data, som er lang nok til en egentlig beregning på basis af faktiske livstidsindkomster.

Derfor foretages i stedet en beregning, hvor andelen af 1987-befolkningen som i mindst 1 år er blandt de 20 pct. med de højeste indkomster akkumuleres. Denne beregning kan virke som en illustration af, hvor mange borgere, som på et tidspunkt i livet er blandt top 20 med hensyn til indkomst.

Resultaterne fremgår af figur 5.

Figur 5. Akkumuleret andel af 1987-befolkningen som i mindst 1 år er blandt de 20 pct. med højeste indkomster

I startåret 1987 er det selvsagt nøjagtigt 20 procent, der har prøvet at være blandt de 20 procent mest vellønnede i et eller flere år. Året efter (1988) er det 25 pct., som var i top 20 pct. i enten 1987 eller 1988. Allerede efter tre år er andelen steget til 32 procent. Herefter opnås forskellige resultater afhængigt af, hvordan man opgør det. Tager man udgangspunkt i dem, der stadig er i live og bosat i Danmark (den øverste/blå kurve), stiger andelen, der i et eller flere år har prøvet at være blandt de 20 procent mest vellønnede til 76 procent af befolkningen i 2015. Tager man i stedet udgangspunkt i hele 1987-befolkningen (den nederste/røde kurve), er andelen, som i 2015 har prøvet at være blandt de mest vellønnede, 62 procent.

Der er argumenter for og imod begge opgørelsesmetoder. Den blå kurve tenderer mod at overvurdere andelen i de seneste år. Det skyldes, at der er en overrepræsentation af personer med relativt lave indkomster blandt de døde og udvandrede, som udelades af beregningerne. Omvendt undervurderer den røde kurve andelen, fordi en del af personerne i startåret allerede har været i top 20 (før 1987), men er uden udsigter til at komme det igen. Det kan f.eks. være personer, som i 1987 er gået på pension. Den korrekte andel af befolkningen, som efter et givet antal år har prøvet at være blandt top 20, er derfor nok et sted imellem de to kurver, altså

mellem 62 og 76 procent for denne periode på 28 år. Over et helt livsforløb vil andelen være højere. CEPOS' livsindkomstmodel indikerer, at andelen af personer, som i løbet af livet kan forvente mindst ét år at være blandt de 20 procent bedst lønnede formentlig er over 80 procent⁴.

KONKLUSION: FOKUSÉR PÅ KONKRETE PERSONERS INDKOMSTFREMANG

Hvis dét, der interesserer os, er, om folk med lave indkomster har gode muligheder for at forbedre deres egen livssituation rent økonomisk, bør vi fokusere på, om konkrete personer med lav indkomst oplever indkomstfremgang. Det er i høj grad tilfældet.

I et samfund med høj indkomstmobilitet er det derimod mindre interessant, om de laveste lønninger flytter sig opad i samme takt som de højeste. Det skyldes, at personer, der starter deres karriere på en lav løn, som hovedregel ret hurtigt får bedre lønnede jobs.

Med hensyn til niveauet for startlønninger er forskellige hensyn i konflikt med hinanden. En lav startløn indebærer, at personer, der modtager denne lave løn, har en lav disponibel indkomst og dermed lille materiel velstand. Det taler for en høj startløn. Men et arbejdsmarked med en høj startløn er til gengæld mindre inkluderende end et arbejdsmarked med en lav startløn. En høj startløn kan gøre det vanskeligt for personer med få kvalifikationer at komme ind på arbejdsmarkedet og dermed opbygge kvalifikationer via jobberfaringen og stige i løn.

I et samfund med høj indkomstmobilitet kan det derfor være vigtigere, at personer udenfor arbejdsmarkedet kommer i beskæftigelse, og dermed får adgang til den lønfremgang, som jobberfaring giver, end at startlønnen er høj. En høj startløn risikerer nemlig at medføre, at en større andel af befolkningen har svært ved overhovedet at komme ind på arbejdsmarkedet og dermed opbygge den jobberfaring, som giver lønfremgang. Blandt grupper, som er i særlig fare for eksklusion fra arbejdsmarkedet som følge af høj startløn kan nævnes unge med beskeden jobberfaring, ufaglærte, nogle personer med psykisk sygdom, personer med visse handicap samt flygtninge og indvandrere.

---

⁴ Her tages udgangspunkt i en livsindkomstmodel, der generer hele livsforløb ved hjælp af statistisk match. En tilsvarende model benyttes ofte af Finansministeriet til at beregne ulighed i livsindkomster.